

GEBRUIK VAN DE IPBES AANBEVELINGEN **IN BELGIË**

1 OKTOBER 2018 | BRUSSEL, BELGIË

ipbes
Belgian Focal Point

Biodiversity.be

RESEARCH INSTITUTE
NATURE AND FOREST

Deelnemers aan het "Gebruik van de IPBES aanbevelingen in België" in het Vlaams Instituut Natuur- en Bosonderzoek (INBO) op 1 oktober 2018.

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	4
PRESENTATIES	5
PANELGESPREK	10
FOCUSGROEPEN	16
-VLAANDEREN	17
-WALLONIË	21
-BRUSSEL	28
EPILOOG	38

INLEIDING

Het “Gebruik van de IPBES aanbevelingen in België” werd georganiseerd door het Belgian Focal Point ([het Belgische National Focal Point \(NFP\)](#)) dat door het [Belgisch Biodiversiteitsplatform](#) wordt gefinancierd. Het evenement vond plaats op 1 oktober 2018 in het Vlaams Instituut Natuur- en Bosonderzoek (INBO) en werd bijgewoond door een 80-tal deelnemers.

Als eerste in zijn soort streefde het eendaagse evenement verscheidene doelen na ter promotie van het Intergouvernementeel Platform voor Biodiversiteit en Ecosysteemdiensten ([IPBES](#)), om het bereik van zijn bevindingen (vooral de regionale evaluatie voor Europa en Centraal Azië) te vergroten en het publiek te informeren over een mogelijke deelname en bijdrage aan het IPBES. Het evenement streefde ook een meer praktisch doel na, meer bepaald het stimuleren van concrete acties en engagement met het oog op een groenere toekomst in België.

Het programma van het evenement bestond uit een aantal presentaties, een panelgesprek en focusgroepen voor elk van de drie Belgische gewesten. Het publiek kreeg telkens uitgebreid de kans tot interactie, door rechtstreeks of via Twitter vragen te stellen. Dit verslag behandelt voornamelijk de resultaten die voortvloeiden uit de focusgroepen en reikt zo concrete suggesties aan die de bescherming van de biodiversiteit in de gewesten moeten bevorderen, steunend op de bevindingen van het IPBES.

PRESENTATIES

Het startschot van de bijeenkomst werd gegeven door Aline van der Werf, hoofd van het biodiversiteitsprogramma bij de Programmatorische Federale Overheidsdienst Wetenschapsbeleid (BELSPO), en Hilde Eggermont van het [IPBES Nationaal Knooppunt voor België](#) en coördinatrice van het [Belgisch Biodiversiteitsplatform](#).

Aline van der Werf verwelkomde de deelnemers en stelde het Belgisch Biodiversiteitsplatform voor, een science-policy interface gefinancierd door BELSPO dat gefinancierd wordt door BELSPO en in het kader van een samenwerkingsakkoord met de gefedereerde overheden samenwerkt. Het Belgisch Biodiversiteitsplatform verleent diensten aan de Belgische wetenschappelijke gemeenschap die actief is in biodiversiteitsonderzoek, maar ook aan beleidsmakers en actoren in de praktijk. Het platform adviseert en steunt ook biodiversiteitsinitiatieven op nationaal, Europees en internationaal niveau. Aline van der Werf lichtte verder toe hoe *Gebruik van de IPBES aanbevelingen in België* tot stand kwam na een [open brief](#) die in maart 2018 door 270 Belgische wetenschappers ondertekend werd. In de brief riepen wetenschappers de verschillende Belgische overheden op om dringend maatregelen te treffen ter bescherming en stimulering van de biodiversiteit en om de kwestie bovenaan de politieke agenda te plaatsen. Na de uitgave van de regionale evaluatie van het IPBES in maart 2018 verscheen de open brief in de grote Belgische media.

Hilde Eggermont peilde in eerste instantie naar de kennis van de deelnemers over het IPBES. Vervolgens lichtte ze toe hoe eco-

Pierre Biot legt het belang uit van IPBES voor Belgische wetenschappers.

systemen onze economie ondersteunen, maar ook hoe zowel de ecosystemen als de bestanden van diersoorten er ongemeen snel op achteruitgaan. Ze verschaft informatie over de klimaatcrisis en over hoe de toenemende verstedelijking ten koste gaat van het platteland, zoals blijkt uit de IPBES-evaluaties. Vervolgens gaf ze aan dat we op een cruciaal moment staan in de geschiedenis, want er is nog hoop. In 2015 zetten bijna 200 landen hun schouders onder ambitieuze doelstellingen voor duurzame ontwikkeling en klimaatneutraliteit. Die overeenkomsten vormen een historische kans om miljarden mensen een beter leven te schenken en de natuur een centrale plaats te geven in politieke beslissingen. Hilde Eggermont legde uit hoe het IPBES kan helpen om een antwoord te formuleren op een aantal belangrijke vragen die de komende jaren om een oplossing vragen. Het IPBES werd in 2012 in het leven geroepen op vraag van regeringen, multilaterale milieu-akkoorden, de VN en andere stakeholders, en telt vandaag 130 lidstaten, naast een groot aantal waarnemers. Het IPBES neemt de taak op zich om de huidige

kennis over biodiversiteit samen te vatten en te evalueren, om zo de besluitvorming te ondersteunen. Het platform genereert ook nieuwe kennis (toepassingsgerichte wetenschap), ontwikkelt en promoot beleidstools en -methodes, en zorgt voor capaciteitsopbouw om de resultaten van IPBES in het beleid te kunnen aanwenden. Mevr. Eggermont besloot haar presentatie met de stelling dat het IPBES moet kunnen rekenen op ondersteunende National Focal Points en *Gebruik van de IPBES aanbevelingen in België* evenement om zijn kennis te verspreiden en zijn slagkracht te vergroten.

Vervolgens kwam Pierre Biot aan het woord. Als hoofd van de FOD [Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu](#) stelde dhr. Biot de relevantie en impact van het IPBES-beleid in België voor. Hij wees op relevante federale initiatieven die voortvloeiden uit de [IPBES-evaluatie rond bestuivers, bestuiving en de voedselproductie](#). Hij lichtte ook de prioriteiten van de federaal minister van Leefmilieu toe, net als de federale initiatieven die daar het resultaat van zijn – inclusief [BeBiodiversity](#), de sensibiliseringscampagne voor consumenten en de samenwerkingsverbanden met de privésector.

Dhr. Biot benadrukte daarnaast het belang van de komende IPBES-evaluaties, de kansen voor Belgische wetenschappers om betrokken te zijn in dit Platform en de toegevoegde waarde van IPBES-bevindingen voor de Belgische beleidsmakers (zie [presentatie](#)).

Dhr. Thomas Koetz, die het werkprogramma in het IPBES secretariaat leidt, maakte de deelnemers wegwijs in de manier van werken bij het IPBES voor elk van zijn vier functies: kennisuitbreiding, evaluaties, beleidsondersteuning en ca-

paciteitsverhoging. Dhr. Koetz stelde daarnaast enkele verwezenlijkingen van het IPBES voor als resultaat van het eerste werkprogramma (2014-2018). Ook de toekomstige ontwikkelingen binnen het kader van het tweede werkprogramma, dat in mei 2019 goedgekeurd zal worden, werden toegelicht (zie [presentatie](#)).

Dhr. Mark Rounsevell (professor aan de universiteit van Edinburgh) is medevoorzitter van de IPBES regionale evaluatie voor Europa en Centraal Azië (ECA evaluatie) en gaf een verhelderende uiteenzetting over de beleidsrelevante opties die in het rapport worden voorgesteld. Ook de status en trends van de biodiversiteit, de oorzaken van de achteruitgang, de verwachte impact op de bijdragen van de natuur voor de mens, en toekomstige scenario's werden toegelicht. Hij besloot zijn presentatie met een positieve noot en wees erop dat de beleidsmakers talloze mogelijkheden hebben om het tij te keren (zie [presentatie](#)).

Tot slot nam Hendrik Segers het woord ([Belgisch nationaal knooppunt in het kader van het Verdrag inzake de Biologische Diversiteit \(CBD\)](#)), gevestigd in het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen ([KBIN](#))). Hij lichtte de voornaamste oorzaken van de biodiversiteitsafname in België toe en legde uit hoe het Belgische biodiversiteitsbeleid opgebouwd en gevoerd wordt. Hij wees op het feit dat de implementatie van biodiversiteitsovereenkomsten in België een vrijwel volledig gewestelijke bevoegdheid is. Hij lichtte ook de Belgische en Europese coördinatiestructuren voor het biodiversiteitsbeleid toe.

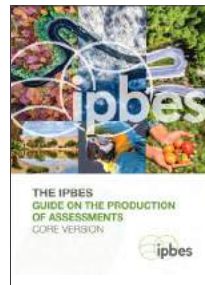
Mark Rounsevell stelt de voornaamste resultaten van de regionale evaluatie voor Europa en Centraal Azië toe.

De ochtendsessie werd gevolgd door getuigenissen van Belgische deskundigen die bijdroegen tot de uitwerking van de IPBES-evaluaties. Ze deelden kort hun visie over hun betrokkenheid bij het IPBES-proces. Enkele deskundigen hadden het onder meer over de netwerkmogelijkheden, nieuwe samenwerkingsverbanden en -projecten waar ze aan konden meewerken, hun toonaangevende publicaties in prominente vakbladen die voortvloeiden uit de IPBES-evaluaties, hun unieke ervaringen, het gevoel een belangrijke schakel te worden in het wetenschapsbeleid (door ervoor te zorgen dat wetenschappelijke feiten tot bij de beleidsmakers geraken). Anderen haalden ook minder positieve aspecten aan, zoals de hoge werkdruk, de moeizame integratie van het werk in hun agenda en het aanvankelijke enthousiasme van de werkgroepen waartoe ze behoorden dat al snel wegebde bij de terugkeer naar de dagelijkse realiteit.

Mark Rounsevell besloot met een uitleg over hoe experts betrokken kunnen zijn bij de verschillende stappen in het evaluatieproces (scoping, evaluatie en review), en dat hun mate van betrokkenheid ook afhangt van de rol die ze opnemen (zoals medevoorzitter, coördinerend hoofdauteur, bijdragend auteur).

Meer informatie hierover is te vinden in de [IPBES-evaluatiegids](#), opgesteld voor deskundigen die bijdragen tot de evaluaties. De gids behandelt conceptuele, procedurele en praktische aspecten van IPBES-evaluaties.

PANELGESPREK

De namiddag ging van start met een panelgesprek onder leiding van Sander Jacobs (Belgisch Biodiversiteitsplatform – INBO), die ook als deskundige een bijdrage leverde aan de ECA-evaluatie van het IPBES. Sander Jacobs trad op als moderator van het panelgesprek, door de verschillende actoren en stakeholders vragen te stellen over het nut van de ECA-evaluatie. De panelleden waren:

- Etienne Aulotte, coördinator van het natuuractieplan voor [Leefmilieu Brussel](#)
- Philippe Baret, faculteitshoofd Bio-ingenieurswetenschappen aan de Universit  Catholique de Louvain ([UCL](#))
- Luc Bas, directeur van het Europees regionaal kantoor van de International Union for the Conservation of Nature ([IUCN](#))

V.l.n.r.: M. Hoffmann, A. Teller, H. Eggermont, E. Aulotte, L. Bas, P. Baret.

- Hilde Eggermont, het IPBES Nationaal Knooppunt voor België ([NFP](#))
- Maurice Hoffman, algemeen bestuurder van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek ([INBO](#))
- Anne Teller, beleidsmedewerker voor de Europese Commissie (DG Environment – [DG ENV](#)).

Tijdens het panelgesprek kwamen onder meer de volgende thema's aan bod:

- de **toegevoegde waarde van het IPBES** in het licht van voorgaande en lopende evaluaties
- de mogelijkheden om de **globale en regionale evaluaties naar nationaal en subnationaal niveau te vertalen**
- de **rol van onderzoek** in interdisciplinaire evaluaties
- de mogelijke **link tussen IPBES-evaluaties en acties op het vlak van natuurbehoud** op het terrein
- de kans dat IPBES-bevindingen **worden opgepikt door overheden, de privésector en burgers.**

Anne Teller, DG Environment geeft haar mening over de toegevoegde waarde van IPBES

OVER DE TOEGEVOEGDE WAARDE VAN IPBES-BEVINDINGEN

- » De IPBES-evaluaties werden opgesteld en bekrachtigd door tal van deskundigen wereldwijd. De IPBES-rapporten worden bijgevolg als **wetenschappelijke bewijslast** aangewend **om maatregelen op nationaal en internationaal beleidsniveau in een stroomversnelling te brengen.**
- » De **aandacht van het IPBES-proces** voor uiteenlopende kennissystemen (**natuur- en sociale wetenschappen, lokaal en inheemse kennis, praktijkinzichten enz.**) in **verschillende regio's wereldwijd** leidt tot unieke resultaten.
- » De IPBES-evaluaties **reiken beleidsmogelijkheden, -scenario's en -richtingen aan om trends te stabiliseren of zelfs om te keren.** Deze beleidsmogelijkheden kunnen als

basis dienen **voor meer praktijkgerichte aanbevelingen voor lokale overheden en actoren.**

» IPBES reikt **concrete tools en methodes** aan om **beleidsrelevante besluitvorming** te ondersteunen, alsook implementatie op lokaal, nationaal en internationaal niveau met het oog op natuurbescherming en een betere levenskwaliteit voor de mens.

OVER DE INSPANNINGEN VAN LIDSTATEN EN ANDERE STAKEHOLDERS

» Het belang van **vrijwillige engagementen en samenwerkingsverbanden rond biodiversiteit** en van een **omkadering die de vooruitgang van initiatieven opvolgt.**

» De nood aan **gelijke inspraak tussen wetenschappers en beleidsmakers** in gesprekken rond biodiversiteitskwesaties.

OVER DE AANDACHT VAN NATIONALE EN LOKALE INSTANTIES VOOR DE EVALUATIES

» Het belang van **toegankelijkheid van de evaluaties** voor uiteenlopende stakeholders, zodat de aanbevelingen niet in de schuif blijven liggen.

» De nood aan **een omzetting naar een economische taal (natural capital accounting)** zodat overheidsinstellingen en bedrijfsleiders hun **economische modellen** daarop kunnen **afstemmen.**

» Het belang van de sterke boodschappen en **efficiënte communicatie** naargelang de beoogde doelgroepen.

Etienne Aulotte, Leefmilieu Brussel, wijst op de nood aan het vertaleng van IPBES-evaluaties naar concrete aanbevelingen voor regionale en lokale overheden.

» Het belang van **coherentie** van het IPBES met de **bestaande en opkomende overeenkomsten** (zoals het [post-2020 global biodiversity framework](#), de [klimaatovereenkomst van Parijs](#), de [Agenda 2030 voor Duurzame Ontwikkeling](#)).

OVER COMMUNICATIE OP NATIONAAL EN SUBNATIONAAL NIVEAU

» Het belang van **storytelling** en de **vereenvoudiging van boodschappen voor een breder publiek/leken**.

» Het belang van een **positieve berichtgeving** (in plaats van rampscenarió's) **om aan te sturen op gedragswijzigingen**.

OVER BELANGRIJKE ELEMENTEN VOOR TOEKOMSTIGE EVALUATIES

- » Een **evenwicht tussen sociale, economische en milieuoverwegingen.**
- » De **uitkomst van een “business as usual” scenario en het negeren van duurzame alternatieven.**
- » De **onderlinge relatie tussen biodiversiteit en gezondheid** (van mens, dier en plant).

VARIA

- » Het belang van **voldoende opleidingen voor wetenschappers**, zodat ze het belang inzien van beleidsondersteuning en maatschappelijke relevantie.
- » Het belang van de **betrokkenheid van jonge professionals met interesse voor werk op het raakvlak tussen wetenschap en beleidsvorming.**

FOCUSGROEPEN

De focusgroep Wallonië onder leiding van Sonia Vanderhoeven.

Tijdens de sessies in **focusgroepen** konden de deelnemers in kleinere groepen bespreken hoe IPBES-evaluaties in de drie gewesten – **Vlaanderen, Wallonië en Brussel** – naar de praktijk kunnen worden vertaald. De gesprekken werden opgebouwd rond drie vragen:

- Welke **bestaande gewestelijke initiatieven kunnen aangevuld worden** met IPBES-bevindingen, en hoe?
- Welke **potentieel nieuwe gewestelijke initiatieven kunnen tot stand komen** dankzij de IPBES-bevindingen?
- **Hoe kan het gewest IPBES zelf steunen?** Vooral op het vlak van onderzoek en innovatie, capaciteitsverhoging, de inzet van middelen enz.

De voornaamste conclusies die uit deze gesprekken voortvloeiden, worden in de volgende pagina's voorgesteld.

VLAANDEREN

Inleidende [presentatie](#) door Steven Vanonckelen – beleidsmedewerker Business & Biodiversity bij het departement Omgeving. Na de presentatie bespraken de deelnemers het volgende:

WELKE BESTAANDE INITIATIEVEN HEBBEN BAAT BIJ DE IPBES-BEVINDINGEN?

» De opname van IPBES-bevindingen in de beleidsontwikkeling op verschillende niveaus: **IPBES-bevindingen** kunnen gebruikt worden bij de opstelling van uiteenlopende **beleidslijnen**, zoals het **regeerakkoord**, het **Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV)**, de update van het **Programma voor Plattelandsontwikkeling Vlaanderen** en de komende EU-biodiversiteitsstrategie na 2020.

» **De aandacht voor biodiversiteit op alle onderwijsniveaus** (basis-, secundair en hoger onderwijs): biodiversiteitsonderwijs is van cruciaal belang om tot een nieuwe kijk op de wereld te komen, nieuwe praktijken en houdingen aan te nemen en biodiversiteitsbehoud mogelijk te maken. **Onderwijs kan van de dagelijkse zorg en aandacht voor de natuur een gewoonte maken van kindsbeen af.** Tot dusver beperkt biodiversiteitsonderwijs zich in Vlaanderen tot een grotendeels theoretische kennis in het secundair onderwijs.

» Het **herbelichten van de inclusieve benaderingen en tools van het IPBES in gewestelijke en lokale projecten**: het IPBES hanteert een inclusieve benadering steunend op zowel natuur- als menswetenschappen, trans-

en interdisciplinaire kennis, en lokaal overgeleverde kennissystemen. Gewestelijke en lokale projecten kunnen dergelijke inclusieve en holistische benaderingen opnieuw in de verf zetten. Dit zou vooral relevant zijn voor waarderingsstudies.

» De vergelijking van IPBES-evaluaties met gelijkaardige denkoefeningen op gewestelijk niveau: het kan nuttig zijn om de **IPBES-bevindingen (vooral trends en scenario's) te toetsen aan de Natuurrapporten (NARA)** en om de lessen te analyseren die uit die vergelijking voortvloeien.

» De toename van de **sensibiliseringsinspanningen voor goede praktijken** in Vlaanderen (meer bepaald de integratie of inclusie van acties rond natuurbehoud en het duurzame gebruik van biodiversiteit in strategieën binnen productiesectoren, zoals **landbouw, visserij, bosbouw en toerisme**): de Vlaamse sensibiliseringsinspanningen voor goede praktijken kunnen aangevuld worden met IPBES-bevindingen, aangezien die duidelijk aangeven hoe uiteenlopende sectoren en beleidslijnen baat hebben bij **de integratie van biodiversiteitskwesties**. De resultaten kunnen ook de uitwisseling van goede praktijken tussen betrokken actoren in Vlaanderen ten goede komen.

WELKE NIEUWE INITIATIEVEN HEBBEN BAAT BIJ DE IPBES-BEVINDINGEN?

» Maatschappelijke verschuiving naar duurzaamheid: er moeten nieuwe activiteiten worden opgezet met het oog op een **gedragswijziging**. Voortbouwen op **participatieve benaderingen** en **co-design** (bv. in de **ruimtelijke**

ordering), engagement van de burgermaatschappij (incl. projecten rond burgerwetenschap) en de aanpassing van leerplannen kunnen leiden tot een verhoogde bewustwording en gedragswijziging die vereist zijn om grote maatschappelijke kwesties aan te pakken en de weg vrij te maken naar een duurzame levensstijl.

» **De integratie van Natural Capital Accounting** (meer bepaald het in kaart brengen van de voorraden en stromen van natuurlijke hulpbronnen en diensten in een bepaald ecosysteem of een specifieke streek) in de privésector, aangezien bedrijven een invloed hebben op en voor hun eigen succes afhankelijk zijn van een natuurlijk kapitaal.

» **De stimulering van groene initiatieven** in steden, scholen, de landbouwsector, de industrie enz. **De uitwerking ervan moet voldoende gesteund en aangespoord worden.**

HOE KAN HET GEWEST HET IPBES STEUNEN?

» Hiaten in de kennis wegwerken: de ECA-evaluatie bracht verschillende **hiaten in de kennis** aan het licht. **Vlaamse steun voor onderzoeken (zoals het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek) moet herbekeken worden, zodat nieuwe projecten die de hiaten wegwerken voldoende financiering krijgen** en uiteindelijk de kennis aanreiken voor een betere besluitvorming.

» De **IPBES-bevindingen in de kijker plaatsen**: de communicatie rond IPBES-bevindingen (evaluaties en beleidstools) ondersteunen. Verscheidene tools en kanalen kunnen gebruikt worden, inclusief de **sociale media**, om

het bereik te vergroten. Een **Nederlandse vertaling van de samenvatting voor beleidsmakers** kan nuttig zijn om de integratie ervan door besturen en ministeries te vergemakkelijken.

» **Steun verlenen aan deskundigen voor hun bijdrage aan IPBES-evaluaties:** een duurzaam financieringssysteem (of een gemeenschappelijke pot) voor Vlaamse IPBES-deskundigen en duidelijke richtlijnen voor financieringsaanvragen zouden het aantal deskundigen dat bijdraagt tot de evaluaties mee kunnen optrekken.

» Meer **steun bij de revisie van IPBES-uitgaven: meer engagement van de Vlaamse regering** voor de revisie van de uiteenlopende IPBES-uitgaven (eerste ontwerp, tweede ontwerp) en voor de voorbereiding van plenaire zittingen zou de toe-eigening en implementatie van IPBES-bevindingen ten goede komen.

» **Toezichts- en opvolgingsmechanismen opzetten voor acties in verband met biodiversiteit in Vlaanderen:** een beter toezicht en een gepastere opvolging van acties op het terrein zouden makkelijker maken om de acties bij te sturen, in lijn met nieuwe bevindingen (al dan niet van het IPBES) en algemene of gewestelijke beleidsomkaderingen.

» Regel- en wetgeving toetsen aan IPBES-bevindingen en bijsturen: **beleidsmogelijkheden omzetten naar regelgeving en wetgeving, zoals belastinghervormingen, de uitfasering van schadelijke subsidies, een groener landbouwbeleid, stadsontwikkeling enz.**

WALLONIË

Inleidende [presentatie](#) door Laura Maebe – doctorandus aan de Universit  de Liège – Gembloux Agro-Bio Tech.

Na de presentatie volgt een gesprek met de deelnemers over de volgende vragen:

WELKE BESTAANDE INITIATIEVEN HEBBEN BAAT BIJ DE IPBES-BEVINDINGEN?

» Openbaar debat en participatieve processen: **IPBES-bevindingen gebruiken als omkadering bij het opzetten van een openbaar debat en participatieve processen.**

» In Wallonië duiken **burgerinitiatieven rond biodiversiteit** op om het thema bij publiek en politici in de kijker te plaatsen. Die initiatieven zouden **een grotere zichtbaarheid en meer impact hebben als ze meer zouden steunen op IPBES-bevindingen wanneer ze diversiteitskwesaties op de agenda plaatsen.** Een voorbeeld van zo'n initiatief is het recente *Proposition de résolution au Parlement Wallon visant à apporter une réponse urgente transversale et d'envergure au d clin de la biodiversité et des services qu'elle assure pour la Wallonie*. Een ander initiatief zijn de *Ateliers de la biodiversité* (2018-2019), workshops rond het thema, georganiseerd door de Waalse overheid, die de actoren betrokken bij biodiversiteitskwesaties in Wallonië moeten samenbrengen. Ze hebben als doel bij de Waalse burgers te peilen naar de plaats en het belang van biodiversiteit.

» De **resultaten van projecten rond natuurbehoud verspreiden en evalueren**: er worden heel wat projecten opgezet rond natuurbehoud op Waals grondgebied. De evaluatie en verspreiding van deze projectresultaten kan gesterkt worden door IPBES-bevindingen. Het zou een meerwaarde zijn en een hogere impact teweegbrengen mochten deze projecten in het licht van gelijkaardige projecten of overkoepelende, beknopte resultaten geplaatst worden.

» **Bestaande of sluimerende initiatieven nieuw leven inblazen**: er werd een reeks bestaande of sluimerende initiatieven in kaart gebracht die een boost, steun of verdere ontwikkeling vereisen:

-[WAL-ES](#) is een verenigend platform tussen de Waalse overheid en universiteiten. Met behulp van ecosystemendiensten wil het een reeks methodologische tools ontwikkelen en verspreiden ter ondersteuning van overheidsbeslissingen.

-De bestaande projecten ter **ontwikkeling of verbetering van groene voorzieningen** versterken.

-**Ecolabels rond aspecten van het biodiversiteitsbehoud promoten** en hun **transparantie vergroten**.

-Erop toezien dat **Waalse gegevens uitvoeriger worden opgenomen** in de Global Biodiversity Information Facility ([GBIF](#)).

» **Meer overheidsfinanciering vrijmaken voor biodiversiteit** in de landbouw en de subsidies beperken voor activiteiten die schadelijk zijn voor de biodiversiteit.

» De schouders zetten onder maatschappelijke verschuivingen naar duurzaamheid: **sensibilisering voor de nood aan een verregaande maatschappelijke verschuiving naar duurzaamheid en biodiversiteitsbehoud.**

» **Een beter wettelijk en regelgevend kader scheppen:** de integratie van en coherentie tussen wetten, sectorale beleidslijnen en planningsprocessen bevorderen met het oog op een evenwicht en wisselwerking tussen milieu-, maatschappelijke en economische overwegingen.

» **De transparantie en burgerparticipatie vergroten:** vooral bij thema's als **ruimtelijke ordening, bosbeheer en het Natura 2000-netwerk.**

WELKE NIEUWE INITIATIEVEN HEBBEN BAAT BIJ DE IPBES-BEVINDINGEN?

» **Sensibilisering voor biodiversiteitskwesaties:**

-In het **basis- en secundair onderwijs:** programma's bijsturen **om een mentaliteitswijziging in de hand te werken, nieuwe educatieve programma's uitwerken die biodiversiteit/natuur en de positieve impact van de natuur op de mens behandelen.**

-In het **hoger onderwijs:** **vakoverschrijdende lessen aanbieden met aandacht voor biodiversiteit, leefomgeving en de positieve impact van de natuur op de mens.** Dit aanbod moet ook ingang vinden in andere opleidingsprogramma's dan natuurwetenschappen (zoals in economische richtingen).

-**Lokale overheden** kunnen ook baat hebben bij de **wetenschappelijke en doelgerichte aanpak van het IPBES** om te communiceren en te overtuigen.

-**Het grote publiek:** IPBES-bevindingen kunnen worden aangewend voor lobbying rond biodiversiteit, via **communicatiecampagnes** op maat van de verschillende stakeholders en doelgroepen.

» **Een beleidswijziging teweegbrengen in Wallonië voor een betere integratie van biodiversiteit:**

-Een **geïntegreerde Waalse strategie ontwikkelen voor biodiversiteit**, die kan steunen op IPBES-bevindingen.

-Nieuwe processen invoeren die een **sterke verschuiving naar een betere beleidsvoering mogelijk maken**. Er kan een systeem ingericht worden voor de **'inspectie van duurzame ontwikkeling'**, naar analogie met het Korps van de Inspectie van Financiën. Een dergelijk proces zou zich focussen op **de evaluatie van overheidsbeslissingen rond duurzame ontwikkeling** en zou kunnen leiden tot een verschuiving in de beleidsprocessen en een gedragswijziging.

-Een **meer inclusief bestuur** toelaten. Een beter bestuur kan bereikt worden via bottom-up- en top-downinitiatieven, inclusief participatieve benaderingen in, tussen en over de beslissingsniveaus heen.

-**Beleidslijnen voor natuurbehoud laten evalueren door een onafhankelijk orgaan**. De evaluatie van beleidslijnen

voor natuurbehoud moet gebeuren door een onafhankelijk orgaan dat een onpartijdig oordeel velt zonder enige vorm van druk. Het evaluerende orgaan moet **structureel gezien onafhankelijk van het operationele management en de bestuurlijke functies van de organisaties** te werk kunnen gaan. Zo kan het, vrij van overbodige druk, objectiever en volledig autonoom verslagen indienen bij de aangewezen beslissingsniveaus.

-De evaluatie van de toestand van de Waalse biodiversiteit verbeteren: er is nood aan betere evaluatiemethodes voor de toestand van de biodiversiteit in Wallonië. De methodes moeten verbeterd en **aangepast worden voor de integratie van IPBES-methodes, zodat de resultaten vlotter hun weg vinden naar de IPBES-evaluaties.**

» **Biodiversiteit opnemen in alle sectorale planningen en beleidslijnen:**

-Biodiversiteit op de agenda plaatsen in alle sectoren: biodiversiteit moet beter geïntegreerd worden in alle activiteitensectoren, zo ook in de bouw, architectuur, stedenbouw, landbouw, de jacht, de visserij, het toerisme, de zorgsector enz.

-Van biodiversiteit een hoeksteen in het Waalse landbouwbeleid maken: biodiversiteit moet een belangrijke pijler zijn voor de implementatie van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) na 2020 in Wallonië.

-Aandacht besteden aan biodiversiteit in de communicatie rond de impact van consumptie: er moet aandacht worden besteed aan biodiversiteit in alle communicatieactiviteiten rond de milieu-impact van onze consumptie.

-Naar een ander economisch systeem toewerken en het promoten: de verschuiving naar een alternatieve economie – met aandacht voor biodiversiteit – moet gepromoot worden. **Belastingen en bijkomende heffingen op activiteiten met een negatieve impact op de biodiversiteit, ongeacht de sector (incl. de landbouwsector), zouden de voor onze samenlevingen vereiste verschuiving naar een ander economisch systeem kunnen teweegbrengen.** Een dergelijk systeem zou het antwoord van ‘de vervuiler betaalt’ aanreiken (wie een negatieve impact heeft op de planeet moet ervoor betalen). **De huidige landbouwpraktijken (die door overheden met subsidies en industriële praktijken worden aangemoedigd) wegen zwaar op de samenleving als we de impact ervan op het milieu – en bijgevolg op onze gezondheid – in kaart brengen.** IPBES-bevindingen kunnen helpen **wijzen op de economische voordelen van biodiversiteitsvriendelijke landbouwsystemen.** Ze zouden ook benadrukken **hoe een gezonde economie steunt op gezonde ecosystemen, en hoe ons huidige economische systeem onhoudbaar is zonder rekening te houden met de biodiversiteit.** Verder kunnen IPBES-bevindingen helpen bij het opstellen van boodschappen die toelichten waarom het behoud van de biodiversiteit de beste economische optie is voor ons allen, zowel op korte als op lange termijn.

-Een concrete wisselwerking op gang brengen tussen het IPBES en de Waalse overheidsinstanties: voor de deelnemers bleek het bestaan van het IPBES en zijn bevindingen grotendeels onbekend en dus onbenut bij Waalse overheden. Dat moet zo snel mogelijk verholpen worden.

HOE KAN HET GEWEST HET IPBES STEUNEN?

» **Waalse expertise en gegevens doorspelen aan het IPBES:** de ingezamelde biodiversiteitsgegevens delen **via de GBIF** en Waalse expertise ter beschikking stellen voor IPBES-evaluaties.

» **Actief communiceren over IPBES-bevindingen:** een actieve communicatie over de IPBES-bevindingen naar het publiek, de media, de beleidsmakers, de natuurbelanghebbenden en de activiteitensectoren toe. IPBES-vertegenwoordigers zouden ook kunnen worden uitgenodigd in het Waals Parlement.

» **Erop toezien dat IPBES-bevindingen hun weg vinden naar reële toepassingen:** concrete mechanismen opzetten die moeten garanderen dat IPBES-aanbevelingen daadwerkelijk leiden tot politieke beslissingen en implementaties in Wallonië.

BRUSSEL

Inleidende [presentatie](#) door Etienne Aulotte – coördinator van het natuuractieplan voor Leefmilieu Brussel. Na de presentatie bespraken de deelnemers het volgende:

WELKE BESTAANDE EN POTENTIËLE INITIATIEVEN HEBBEN BAAT BIJ DE IPBESE BEVINDINGEN?

» **Een betere integratie van biodiversiteit in het Brussels Gewest:**

-Aandacht schenken aan biodiversiteit in stedenbouwkundige verordeningen van het Brussels Gewest: **oplossingen** uitdiepen **waarin natuurlijke elementen centraal staan**, zoals **bomen in de straat, gemeenschapstuinen, verplicht groene gebouwen en groene ruimten** enz. **in stedenbouwkundige verordeningen**. Om dergelijke elementen toe te voegen moet een **officieel orgaan** in het leven worden geroepen, met als voornaamste taak **meer natuurlijke elementen op te nemen in stedenbouwkundige verordeningen**. Het is vandaag zo dat stedenbouwkundige verordeningen erg weinig natuurlijke elementen bevatten (wat voornamelijk toe te schrijven valt aan de periode waarin ze zijn opgesteld: de verordeningen voor stedenbouwkundige kwesties werden opgesteld vóór de verordeningen rond de natuur, en sindsdien ondergingen ze erg weinig updates of werden er weinig toevoegingen gedaan). De aanbevelingen rond natuurlijke elementen in stedenbouwkundige verordeningen zouden naar voren

worden geschoven door dit officiële orgaan, dat nadien ook zou instaan voor de opvolging van de reële integratie in de stedenbouwkundige verordening.

-De burgermaatschappij en ecologen betrekken bij de stadsontwikkeling: de participatie van burgers en onderzoekers uit andere vakgebieden zou aangemoedigd moeten worden om te vermijden dat uitsluitend stedenbouwkundigen en economen betrokken zijn bij de besluitvormingsprocessen. Deze deskundigen hebben mogelijk immers geen kennis over aspecten in verband met biodiversiteit.

-Subsidies in het leven roepen voor de toevoeging van ecologische criteria en groene voorzieningen: het Brussels Gewest moet subsidies lanceren om de renovatie te bevorderen van bestaande gebouwen volgens criteria die ecologische maatregelen respecteren. **Zo moet de bouw van nieuwe constructies voorkomen worden en worden aanpassingen gedaan met oog voor ecologische aspecten. De aanleg van waterdoorlatende voetpaden, groendaken, fruittuinen en gelijkaardige initiatieven moet worden aangemoedigd via de uitreiking van subsidies.** Die subsidies streven één hoofddoel na: **de natuur, biodiversiteit en ecosysteemdiensten naar waarde schatten en een duwtje in de rug geven, door ze te beschouwen als gemeengoed.**

-Een bodemverordening uitvaardigen en een **gewestelijk bodem-/biodiversiteitsorgaan** in het leven roepen dat

moet instaan voor de controle op het behalen van de politieke doelstellingen op het vlak van bodemkwaliteit.

-Insijpelingszones aanleggen en een groener Brussel creëren: leg zo veel mogelijk insijpelingszones aan in het Brussels Gewest en **vergroen alle fietspaden en trambeddingen**. Bepaalde gebieden zijn vandaag ontdaan van groen en vereisen speciale aandacht. Zo kan **langs het kanaal een groene doorgang** worden aangelegd.

-De benadering van **functiemenging** toepassen op gebieden in Brussel om tot een grotere diversiteit en dichtheid van bebouwing te komen, met meer betaalbare woningen, **kleinere afstanden tussen woningen, werkplekken, handelszaken en andere voorzieningen**. Dat vergroot ook de toegang tot verse, gezonde voeding, aangezien handelaars van voeding en boerenmarkten te voet, met de fiets of via openbaar vervoer bereikbaar zijn.

-Een certificering voorzien voor gebouwen die de biodiversiteit bevorderen: momenteel bestaan er al energiecertificatenvoorgebouwen. We kunnen gelijkaardige certificaten opstellen voor biodiversiteit, met duidelijke richtlijnen over hoe gebouwen biodiversiteitsvriendelijker kunnen zijn.

-Nieuwe overheidsmiddelen aanspreken om te **investeren in projecten voor groene voorzieningen in Brussel:** momenteel worden appartementen en huizen vlak bij de Natura 2000-gebieden verkocht aan hogere marktprijzen, met als verkoopargument dat ze dicht bij

de Natura 2000-site liggen. De bijkomende winst die de verkopers daarmee maken (zo'n 50.000 euro extra voor appartementen in de buurt van Natura 2000-gebieden) zou naar overheidsinstanties voor stedenbouw moeten gaan. Die winst kan vervolgens in projecten voor groene voorzieningen in Brussel-Stad worden gepompt.

-Stadsinterventies door overheden, steunend op biodiversiteitsoverwegingen: **stadsingrepen door overheden zouden altijd gestuurd moeten zijn door biodiversiteitsoverwegingen en oplossingen waarin natuurlijke elementen centraal staan. Wanneer de interventie de biodiversiteit en maatschappelijke waarden beschermt en bevordert, is de interventie aangewezen. Zo niet, kan de interventie niet doorgaan.**

-**Het openbaar vervoer in Brussel verbeteren:** minder auto's vereisen minder parkeerplaatsen, **die op hun beurt kunnen worden gebruikt om de stad meer natuur te schenken.** Het beleid moet daartoe gepaste beslissingen nemen.

-De overheidsinstanties in het Brussels Gewest sensibiliseren voor de waarde van biodiversiteit: **lobby of sensibiliseer bij de overheidsinstanties van het Brussels Gewest (die zich buigen over kwesties rond milieu, zoals stedenbouw, toerisme enz.) om hen te wijzen op de waarde van biodiversiteit** en aan te sporen acties te ondernemen waarbij de aandacht voor de natuur centraal staat.

-Oplossingen bevorderen met natuurlijke elementen in Brussel: **steun op bestaande ideeën om vaker te**

kiezen voor oplossingen in Brussel waarin natuurlijke elementen centraal staan. Zo reikt de [Urban Nature Atlas](#) 1.000 voorbeelden aan van oplossingen met natuurlijke elementen in 100 Europese steden.

-Brussel groener maken en zorgen voor een beter beheer van groene zones: **pak de voetgangerszone in het centrum van Brussel-stad aan: breek de grond open voor planten en bomen en breng de zone in verbinding met het groene netwerk.**

-**Zorgen voor een beter zoet- en grondwaterbeheer in Brussel:** filter water met planten rond ziekenhuizen en andere openbare gebouwen.

-**Groene zones aanleggen bij de renovatie van openbare plaatsen,** en moedig ook de aanleg van groene zones en het gebruik van planten aan bij de renovatie van privédomeinen.

-**Bestaande strategieën verbeteren door biodiversiteitscomponenten toe te voegen:** vervang de monitoringscomponent van het voormalige Gewestelijk Bestemmingsplan ([GBP](#)) niet, maar voeg monitoringsfasen toe en toets het plan aan biodiversiteitsstrategieën.

-De nood aan een verschuiving naar een ander economisch systeem lenigen door te kijken naar **de ecologische impact van import en export** en de handelswetgeving waar nodig bijsturen.

» **Steun burgerinitiatieven voor biodiversiteit in de stad en sensibiliseer het grote publiek voor biodiversiteit:**

-Initiatieven rond stedelijke landbouw zouden steun moeten krijgen. Er zijn al initiatieven rond landbouw in de stad uitgewerkt en nieuwe initiatieven **moeten de nodige steun krijgen, naargelang hun bijdrage tot het behoud en de bevordering van biodiversiteit in de stad.** Verder moet er ook steun worden geboden bij de creatie van een platform voor **samenwerking en het delen van goede praktijken.**

-Er moeten **“natuurinterpretatiecentra”** worden opgericht **in stedelijke gebieden.** Deze centra moeten **toegankelijk** zijn **voor scholen en burgers** ([Marais Wiels](#) is een voorbeeld van zo'n "natuurinterpretatiecentrum").

-Meer communicatie-initiatieven opzetten rond biodiversiteit voor het grote publiek. Die initiatieven zouden gericht zijn op burgers, zoals het initiatief [Valken voor iedereen](#) over de **slechtvalken**. De camera's in de buurt van de nesten prikkelden de interesse van de burger voor het behoud van de vogels. **Voor andere dieren kan een gelijkaardig videoproject worden opgezet, om de burgers te sensibiliseren voor het belang van biodiversiteit in de stad.** Het Brussels Gewest kan ook andere educatieve en sensibiliseringsactiviteiten op touw zetten, zoals de acties van [Leefmilieu Brussel](#).

-Meer initiatieven opzetten voor burgerwetenschappen in de stad: meer mensen opleiden tot burgerwetenschappers

en hen **de juiste tools aanreiken om gegevens te verzamelen en online te plaatsen.**

-Een reeks **gewestelijke communicatiestrategieën en -campagnes** opzetten **rond biodiversiteit, bestemd voor burgers, bedrijven enz.**

-**Meer informatieborden plaatsen over diersoorten in de stad** en de bestaande borden verbeteren (zoals de borden over chiroptera/vleermuizen). Deze initiatieven kunnen worden aangevuld met veel meer borden over bijvoorbeeld de diversiteit aan ongewervelde diersoorten in meren enz.

-**Het onderwijssysteem verbeteren door biodiversiteitscomponenten toe te voegen.** Bijleren over de biodiversiteit en de waarde van de natuur voor de mens **op school en aan universiteiten** is een vereiste. Leer- en opleidingsplannen moeten meer aandacht schenken aan de waarde van biodiversiteit en groene ruimten. De verbanden tussen biodiversiteit en onze gezondheid moeten eveneens in de verf worden gezet in het onderwijs (zie initiatieven van de [Convention on Biological Diversity](#)).

-**Burgers met stadstuinen steunen: voorzie hulp, zaden en coaching voor burgers met een stadstuin** (een stadsmoestuin). Stel **informatie** ter beschikking **over ecologisch tuinieren, bestuivers enz.**

-**Meer informeren en communiceren over de waarde van biodiversiteit en het verband tussen biodiversiteit en gezondheid.**

» **Het algemeen inzicht verbeteren**

-Een coherent gebruik van termen en de kennis over hun betekenis is cruciaal. Stedenbouwkundigen en ecologen gebruiken bijvoorbeeld vaak dezelfde woorden, maar geven ze niet dezelfde betekenis. Er moeten dus **initiatieven** worden opgezet **voor een coherent taalgebruik over de verschillende disciplines – zoals stedenbouw en ecologie – heen.**

-Samenwerkingsverbanden en partnerschappen naar een hoger niveau tillen: het gedrag van de mens moet in rekening worden gebracht wanneer naar een **maatschappelijke of economische verschuiving** toe wordt gewerkt. Er moet worden onderzocht hoe samenwerkingen en partnerschappen kunnen worden verbeterd met het oog op oplossingen voor de implementatie van dergelijk gedrag in sectoren en de samenleving in het algemeen.

-Het beheer van groene zones evalueren. Sommige praktijken voor het beheer van groene zones door overheden moeten herbekeken worden. Het legen van meren voor de zuurstofopname van slib moet opnieuw bekeken worden, gezien de negatieve impact ervan op bepaalde diersoorten.

-De Europese verordeningen over invasieve exoten vertalen naar concrete acties in Brussel. Zo worden de Canadese en Egyptische gans actief beschermd wanneer ze hun nest bouwen in Brussel. Het gaat echter om invasieve soorten. Momenteel ligt de nadruk te sterk

op het volgen van wetten en verordeningen, en gaat er te weinig aandacht naar de praktijk. Er moeten nieuwe beleidsmogelijkheden onderzocht worden.

HOE KAN HET GEWEST HET IPBES STEUNEN?

» **Gegevensinzameling:** het Brussels Gewest kan gegevens verzamelen en publiceren (bijvoorbeeld over de Global Biodiversity Information Facility [GBIF](#)), en **specifiek onderzoek verrichten voor IPBES-evaluaties.**

» **Systematisch verwijzen naar het IPBES:** wanneer het Gewest systematisch naar het IPBES verwijst bij de implementatie van activiteiten rond biodiversiteit zullen overheden almaar meer op de hoogte zijn van IPBES-bevindingen en uiteindelijk meer steun en financiering voorzien voor het werk van het IPBES.

WAT KAN HET IPBES (NATIONAL FOCAL POINT) DOEN VOOR HET BRUSSELS GEWEST?

» **Toegankelijke analyses en cijfergegevens ter beschikking stellen van de aangewezen bestuursniveaus in België:** IPBES-evaluaties en andere uitgaven schetsen een algemeen beeld, terwijl **gewestelijke overheden concrete gegevens en doelgerichte acties vereisen voor een concrete implementatie op gewestelijk niveau.**

» **De IPBES-bevindingen en -aanbevelingen in een taal en medium gieten op maat van overheden,** met het oog op een waardevol hulpmiddel voor overheden en andere stakeholders om een evolutie op gang te brengen wat

betreft bestaande en nieuwe activiteiten voor biodiversiteit, steunend op IPBES-bevindingen.

» **Steun verlenen aan deskundigen die bijdragen aan IPBES-evaluaties:** mechanismen uitwerken voor financiële steun aan deskundigen die bijdragen tot IPBES-evaluaties.

EPILOOG

Het IPBES [Belgian Focal Point](#) wil alle deelnemers bedanken die van dit evenement een succes hebben gemaakt. Onze dank gaat ook uit naar het Vlaams Instituut Natuur- en Bosonderzoek ([INBO](#)) om dit evenement te verwelkomen. We willen daarnaast onze dank betuigen aan het [IPBES](#)-secretariaat voor zijn steun, net als aan de sprekers die de deelnemers inzichten verschaften over cruciale zaken in verband met het IPBES.

Verder willen we de gewesten oproepen de resultaten die voortvloeiden uit de gesprekken in de focusgroepen ter harte te nemen en de omzetting van de aanbevelingen naar de realiteit te steunen.

Met dank aan:

Tekst: *Hilde Eggermont, Angélique Berhault, Lise Goudeseune, Sonia Vanderhoeven, Jorge Ventocilla, Sander Jacobs, en Dimitri Brosens (Belgisch Biodiversiteitsplatform).*

Vormgeving: *Angélique Berhault, Belgisch Biodiversiteitsplatform.*

Foto's:

-Omslagfoto en paginahoofd: *Verdronken land van Saeftinge, Vlaanderen – België – door Yves Adams @vildaphoto.net*

-Foto's van het evenement: *Dimitri Brosens*

©2018-Belgian Biodiversity Platform

Biodiversity.be